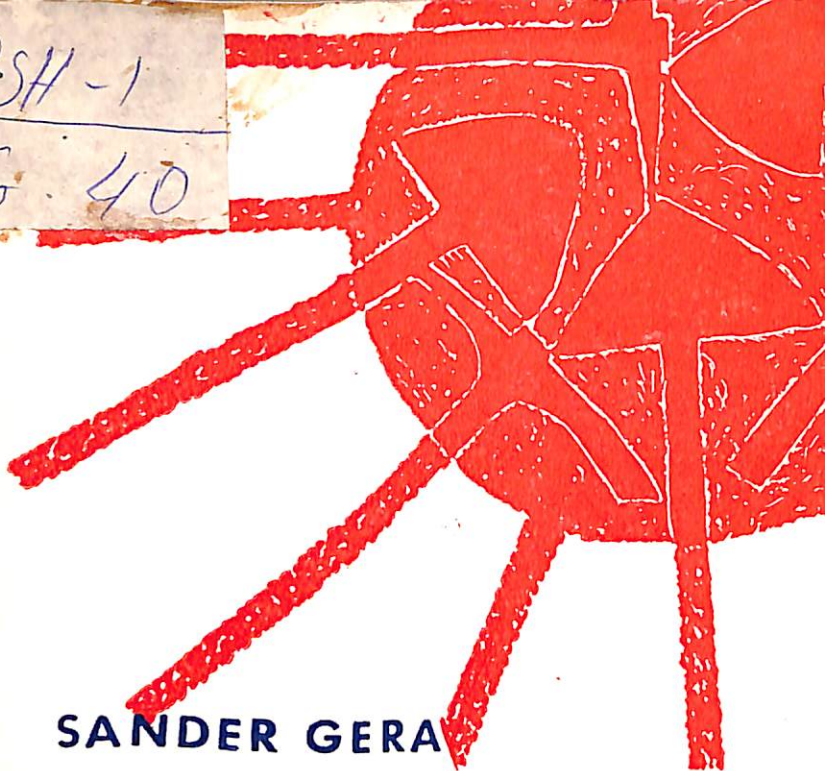

ESH-1

G. 40

SANDER GERA

**KANGĒ
A GIMESH**

88/883-1

15

G 40

SANDËR GERA

KANGË AGIMESH

SHKOLLË E SHTETIT
DURRES

45750

12343

SHTËPIA BOTONJËSE «NAIM FRASHËRI»

PËR TY,
KANGË SHQIPTARE!

O kangë e madhe e tokës shqipëtare,
derdhi mbarë strofat tueja
nëpër dritë,
që vargjet rreze,
Atdheut madhninë,
lavdinë
gjithnjë me i rritë.

Nuk jem' të vegjël n'siujdhezë të lashtë.
Me kangë në buzë
me hutë në dorë
luftuem,
gjithmonë balozat i dërmuem,
i shporrëm,
me gjak dëshmorësh historinë e shkruem.

Vitet kalojnë të ndezta
n'dritë t'lirisë,
o kangë e madhe, e gdhendin përmendore
të socializmit n'tokën arbënore.

Gdhendin buzqeshjen e fatbardhësisë
e njajo dorë
që dje
vorroi skllavninë,
për ty, kangë, voton sot — për lumtuninë.

SHQIPJA
ME
SHQIPET

Kallxit e artë,
o Shqipe, t'kanë rrethue,
pranverë e begati s'janë veç në stemë,
me Yllin
që të ndrit tue vezullue
dritën e madhe në atdhe na kemë.

Madhninë burrnore shekujt ta kanë njohë
tek dilte n'sheshe farfuri e zjarr...
Shqipe,
me flatrat tueja prorë ke ngrohë
liritë kryengritse —
popullin shqiptar.

Sygacë n' stuhi,
n' tufan e gjallë përhera,
puplat e krahve rreze dhe shigjetë —
për ne dritdhanse, për anmikun tmera.

Me gazin tonë
e qetë mëkon foletë,
me zjarrin tonë
kufit' vëzhgon pa frikë —
Shqipja me shqipet s'dron kend,
Republikë!

DITARIN
QË SHKROVE
NËPËR MALE

Ditarin tand
që n' male pate shkruë
e prunë nji ditë nandori në qytet.
Atdheut
në dorë ja hodhën fletë e fletë,
me lulet e fitores
erë me lshuem.

E vitet rrodhën...
Ato fletë t'përgjakuna
u ruejtën në të kohës kalendar.
Çdo ditë
ndër to këndojmë nga 'j varg andrrimi
që ndër duer tona
ta shndrojmë n'pishtar.

Buzqeshin malet
që ta falën zjarrin,
buzqeshin shokët
që ta panë lavdinë,
e kangëtarët që në flijen tande
gjejnë vargjet ma të bukur
për lirinë.

ÇASTE
NGA DITARI
I NJI PARTIZANI POET

1.

Mirëmëngjez, Atdhe!
S'të pash' kurrherë
kështu nga shkambi ku mer hov shqiponja!

Sa do gëzoja
me puhiza t'ambila
ndër këto çaste zemrën ta shëroja!
Si ti e kam zemrën plagë
e helm kam buzën,
por do luftojmë, nga gjokset me t'i flakë
anmiqt
që kot tërhuzen.

Erdhi dita
me t'hjekë nga shtati zgjebën,
skllavëninë,
me krahët luftëtarë me rrokë lirinë.

2.

«Shok partizan!» — më thirri komisari...
E para herë
që ndjeva emnin tim
n' apel të ri ndër male.
Sot shqiptari

n' këtë emën gjet forcë e bashkim.

Unë nuk e dija
se do m'ndizej gjaku
për emnin
që këtu, të gjithë, njëlloj e kishim,
as nuk e dija se si i riu e plaku
dy strofa t'njajta /
të një kange ishim.

Nuk ndodhka ndryshe
dersa një Parti
njëlloj të gjithëve na e ndez zjarrin n' gjë.

3.

Ti, shok, po pastron armën.
Mirë, pastroje;
unë po mpreh lapsin, dëshiroj me shkrue.
Asht e vështirë
thellë guve me këndue,
por ja,
pa kangë unë ditën s'mund ta mbyll.

Sot që shumë ngricë.
Der buzët na u ngrinë akull.
Atje nën kreshtë nuk duhej kanga,
syni
duhej të mprehej. Pozicioni ynë
ishite shënjestër për të tanë këtë pyll.

Andaj kam t' drejtë ta shkrij unë andrrën
time

në kangë këtu
ku ti lehtë buzëqesh

e m' shikon fshehtas...
Jo, nuk të gënjej,
s'më jep dashnia sonte frymëzime,
nji tjetër frymëzim po më çon peshë:
vetë arma jote që pat aq mirë shenj...

4.

Unë nuk po strukem në vetmi të shpellës
me ikë nga ju.
Më falni, mos m' qortoni,
a nuk i shihni sytë e mi sa thellë
diçka po ruejnë? Asgja ndër ta s'hetoni?

Nuk di çfarë asht ditari i stërholluem
i shkruem n'albun bojë ar,
unë njoh shkambijet:
n'ata due me shkruet
eposin tonë —
eposin legjendar.

Pra mos m'i hidhni sytë për t' më qortue,
me ju e kam zemrën,
gishtin për luftim,
por kam dhe kangën për ju me këndue:
— Përpara, shokë!
Përpara me guxim!

BALLADË
PËR DITËLINDJEN

1.

Në kreshtën e malit, te kroni i dëborës,
me tre shokë ai ishte i rrethuem.
Bajonetën e pamprehun e ngulte n'ahun
vetmitar.
Me zor i jepte dorës
aty
nji datë tue shkruem...

2.

Me tre shokë ai buzëqeshte:
— të pijmë këtë ujë dëbore,
se sot
nji vit po mbush
qyshse erdha nëpër maja të thepisuna,
me ju,
Atdheut e ditëlindjeve të ardhëshme
t'u çelim n'histori të lavdishmin kalendar,
kalendarin e lirisë! —

Me tre shokë ai buzëqeshte:
— Sot, o shokë, unë njoh ditlindjen time,
që zu fill në djepin e Nandorit.

3.

Në kreshtën e malit, te kroni i dëborës,
me tre shokë ai pat luftuem...

Çdo krizëm arme qe gojë urimtare, —
për ditëlindjen

gjithkah kreshta pat gjëmuem.

Çdo krizëm arme qe një flakë shejtare, —
robnive

u digjte fletë ditëlindjesh

në të ndytin, shekullorin kalendar.

Çdo krizëm arme

për annik çelte një varr.

Në kreshtën e malit, te kroni i dëborës,
me tre shokët ai ra tue luftuem...

Atë ditëlindje, të skalitun,

ende ruen ai ahu vetmitar

në kreshtën e malit, te kroni i dëborës...

NJI DITË
E LARGËT NANDORI

Rreptë me kamxhik murrhani kërcënonte.
Kahdo
vdekja përgjonte
në pusi,
me bajoneta t'akullta fashistësh.

Si lecka
bashkat e reve sorollaste era
e flamujt e Atdheut t'dhunuem mbërdhinin
shtang
varë ndër shtiza e nëpër balkone.

Atë natë,
nji derë u çel n'rrugicën time
e doli flakë — Marathonomaku...
Qyteti u mbush
me traktet e Partisë.

....
Kur duel mëngjezi i ngritë,
shqipet robnesha
ikën nga zgjedha e spatave
t' Liktorit
me u kapë ndër supe t' partizanëve
për t' valavitë
buzqeshjen e Nandorit.

Qysh atë ditë
dëgjoj fërshllime flatrash
tue ardhë t'hareshme përmbi kangë të mia...
Vargjet
vërshojnë mbas tyne
si ushtarë,
për çdo betejë që lyp Atdheu —
Shqipnia.

II.

BIBLIOTEKA E SHKENCË
GJEROKASTER

43750

12343

BUZËQESHJE
NË SHTËRGATË

*...Do të fryjnë erëra nëpër dete dhe
detarët tanë do të këndojnë këngë
për kapedanin Adem Reka...*

Kangës për ty nuk dija fill me i gjetë,
o bir i detit!

Jo kurrë s'mund të jetë
aq e fuqishme kanga sa duert tueja,
që shtrënguen muskuj cimash ciklopikë,
kurrë strofat s'mund t'bashkohen
tubëz,
si u mblodh vullneti yt n'zemër kreshnike.
As munden rimat me u përputhë të qeta
ashtu si vdekja
t'u përputh te jeta.

o

...ti erdhe zog shqiponje bigash s'malit,
prune me vete buzgaz yllin n'ballë,
kangën plot mallë

në buzë të rreshkuna,
në sy
kaltërsi deti,
në gji
zjarr'n e pashueshëm t'dashunisë.

o

Kishe hy n'jetë
si trakti ndër koliba, —
fjalën e parë në zemër t'shkroi liria,
të dytën fjalë Partia n'triskë ta gdhendi,
të tretën
ti shtërngatave ua ngjeshe,
deri që u ngrite mbi dyrekë të kohës
flamur
me valavitje të përjetëshme.

o

Atdhe,
sot uli buzët mbi ballë të heroit,
merr ngrohtësinë,
mer zjarrin e asaj zemre gjeraqinë,
hidhe mbi kazma e mbi pushkë shqiptare,
që forcat luftëtare
tue ça drejt socializmit ballënantë
të kenë pranë kangën e herojve tonë —
të ndritunën buzqeshje n'çdo shtërngatë.

RAPSODI
E MALEVE TONA

Ajo u ngjit e qetë te shkambi
që naltohej mbi lëndinë,
hodhi sytë përreth, zhgjetues,
si ndrit rezja e parë n'mëngjez,
pastaj lehtë e nxori fjalën
që muer hov dhe e rreptë u ndez.

Nuk ish fjalë, por ish buçimë, —
ishte flakë e krahanorit
që po digjte para popullit
trashëgimin e errësinës,
ishte kangë që zgjonte malet —
borizane ndër agime.

Atë mëngjez, shtatmdhjetë pranverat
që lulzonin n' trup të saj,
ishin plot shtatmdhjetë shigjeta
kundër turpit që lanë motet,
ishin duer revolucionit
që po grisnin mbarë kanunet
e përçuduna n'malsi.

...Para nesh u thyen mbarë djepat
e fejesave të mituna,
para nesh u flakën qeset
e shitblemjes shtazarake,

para nesh shkëlqeu liria
që kish mbetë ndrydhë n'zemra vashash,
doli n'shesh me flakë zharritëse
tue coptue veriga dhune, —
shkëlqeu sytë e rinisë sonë.

Ajo fliste n' shkamb-tribunë
me fuqinë e dashunisë,
ajo shuente qirij tempujsh
me ikona mesjetare,
ajo çonte nalt «Raportin»
për lulzim kooperativash,
përshtëndeste brohoritëse
për epokën e Partisë.

E herë-herë, si t'u krenonte
me atë madhni malesh të lashta,
fill kah majat çonte dorën,
e na, t'heshtun, mirë dëgjonim
t'thellën kangë të grues shqiptare.
Ishte kangë-zjarr heroinash,
ishte kanga e grave t'Shalës
që n'log burrash po buçiste
tue shpërnda strofat zharritëse
mbi fantazmat e errësinës,
ish poema ngadhnjimtare
e Partisë gjithmonë fanar.

...E u largue.

Ajo shkoi, gjyqin t'vazhdonte
atje n'rrugë t'Malsisë së Madhe, —
gjyq i rreptë kundër s'kaluemes

që i la mbyllë shtigjet malsisë.
E me shoqet në një tufë,
tue çue kazmën nëpër gërxe,
zu me çelë rrugën e gjatë,
që do ndrisë në gjoks të maleve,
si ylber, me gaz t'rinisë.

TUFANE QË PËRLAJNË ERRËSINËN.

1.

... e vitet rodhën si bie ujt e shiut,
atdheut
plagët ja shndoshën, gjoksin ja rinuen.
Ke andje me ndejë votrës
ku dikur
strukej liria e heshtun tue përgjue,
ke andje me ndigjue
të zjarrtën rrjedhë të fjalëve
të Tomë Dedë Nishit,
luftëtarit t'maleve.
Ai buzëqesh me gazin e kreshnikëve
kur,
tue kuvendë, kujton lavditë e moçme
të hutave kryengritëse:
— S'na frikësonte kurrë
asnji taborr.
Porse... robninë
jo nuk e zhgulëm në çdo krahnor,
na la mjaft terr ndër fletë kanunesh
e...huta jonë
u donte me i zharritë,
me ua zhdukë farën, thellë me i futë në
vorr. —

2.

Lugetën e kulçedra
s'ka pasë kurrë malsia.
Po kish në votër dhimbjen e urinë,
ndonse kish zemrën pasuni të rrallë.
Këtë zemër
e vu n'shenj përçuesi i territ
e la t'robnueme me vargojt e «ferrit»,
i mori pa peshue djersë edhe gjak
«me mbetë gjithmonë ma i dlirti
tip autokton
i racës s'lashtë ilire» — i racës sonë... —
E u shtrua kuvendi mes «shejtnorve t'tokës»
edhe herojve të legjendës s'misrit:
— Ti çveshu, m'dorzo çelsat e lakmisë,
të begatisë
që rrëmben zemrën për mkatnim e dhunë,
dhe unë
që ty të ruej nga grackat mëkatnore
do t'jap një skutë ku e don,
n'vise qiellore...
Libri s'të duhet, nxihet nga bishtuku,
libri ma i mirë asht shpatulla e bagtisë:
aty lexon inadet e kojshisë,
n'daç se ç'bajnë krajlat nëpër botë —
shpatulla e mirë
të gjitha ty t'i thotë...

Jo, s'kish lugetën kurrë malsia jonë,
kish fole skrapthash me gjuhën plot helm.
Tradhtia
s'kish brina tjera,
as tjetër bisht nuk kish ma t'zi,

si dredhëz t'i përdridhej
kreshnikes racë, në zemër thellë me e gri.

3.

Unë desha kangës t'i jap flatra tjera,
nuk desha strofat me blozë me zhigatë,
por ja,
se vargjet shtyn revolucioni
me hy kudo —
ndër skutat e ndër sheshet,
fytapërfyt të ndeshen
me t'vjetrën botë
që bie rrokoll si ma e kalbuna rrotë
e historisë.
E n'qe se hovi kangën
e çon n'zona malore
ku, me pranverën, lulet e Kongresit
kullat zbardhojnë e shpirtënt ripërtrijnë,
atherë
le të buçasë kjo kangë si borizane,
që komisarve t'dritës s'madhe
t'u jetë përshndetje brohorie
për t'ndritunat agime, — e pope
të gojëzjarrtave lahuta,
që rinojnë zemrat në malsinë e re.

III.

KUR LINDA UNË...

tue ndigjue nji kangë afrikane

1.

Kur linda unë
më pagëzoi nji diell i nxehtë
si prush,
m'përkundi djepi varë ndër dega palme,
porsi një kolovajzë,
e vajin tim nuk e ndigjoi askush.
Kur linda unë
atdheu
po ndrydhte n'grusht tufane...

2.

Kur linda unë
ninullën nana ma këndoi t'trishtueme:
— Flej, loçka e nanës, flej!
T'u bafshin krahët bajoneta
me ça në parzëm thellë stuhinë!
Andrrat e bukura
shpëgamim t'u bafshin, zjarr herojsh! —
Kur linda unë

ai djep
ish plagë në zemër të Afrikës...

3.

Ai djep i mjerë!
Shumë larg, larg sot dallohet,
krejt i shkatruem, skelet i fëminisë,
n'sa ti, atdhe,
ende po drydh në grusht tufane,
si atherë
kur linda unë.

4.

U dashka prap,
u dashka prap me ecë
përgjatë kurrizit t'këtij shekulli,
tue mbajtë në dorë vravashkën rrezatuese,
fytyrën me ta ndritë,
o nanë Afrikë!
U dashka prap, u dashka prap të shohë
skllavnja
se lakun ke këputë,
lirisë
me i dhanë fuqinë e krahve t'bijve tu!
U dashka prap,
u dashka prap të dridhen
flatrat
e krejt mënisië sonë afrikane
e sot,
që u rrite ti
dhe unë,
Afrikë,
me derdhë rrëke vërshime dhe tufane.

POEMA
E BUZËQESHJES
QË NUK VDES KURRË

pionierit vietnamez FIEN DIN

1.

Ai
kangët e Vietnamit
i kish armë.
I mbushte plot e plot
me duf mënie
t'i flakëronte nëpër orizore.

Kur qeshte
për luftarët ish si rreze pranverore,
kur heshte,
gjithkush do priste kangë stuhie.

2.

Buzagaz ai doli nga llogori.
Kangët
hodh në prehën të luftarëve,
me vete muer do fiye shkrepse n'trastë, —
nji duf të zjartë
në krahanor.

3.

U nis i qetë...

Me sytë porsi shigjetë
pusitë e natës i përgjonte.

Shkliste

mbi gjemba istikamesh lehtë e lehtë.

Andej dremiste

në pyll

kuçedra tue ngrohë barutin e çfarosjes.1)

4.

Atdheu ja ndiqte gjurmët n'errësinë,
i pëshpëriste...

N'atë krahnor fëmije
lypte një shkrepëtimë, —
një armë lirie.

5.

Kush nuk e pa
kur hovshëm trastën shkjeu
e ndër turij kuçedrës
shkrepsen ja vërviti...

Një gjamë e tmershme n'pyll shungulloi.

---

1) Fuçitë e benzinës për aviacionin.

6.

Atë natë
dora e lirisë
në parzmin e Vietnamit
thellë skaliti
buzëqeshjen e pavdekshme
të një femisë.

ME KANGË TË FRESKËT
MALESH LEGJENDARE...

Mbi shkollën time, përmes ahash,
muzgu
me krahë të shtrimë
zbret malit hijerandë.
Qetsinë e malësisë shqiptare
e mbushin zogjtë
kah turren nëpër landë
me gushat e dalldisuna kangtare.

Për pak
vetmia më përpin ndër joshje,
kaluen voglushët, me ta hymni i ditës,
mbi banka lanë fletoret e hartimit —
të mbyllunat petale të andrrimit.

E dija
se mbrendë tyne flakuronin
tema t'ylberta,
kangë e fluturime, —
skica
për t'ardhmen e malsisë,
plugje vigane,

hove ciklopikë
nën dritë të diellit të Shqipnisë
kreshnike.

E dija
se çdo radhë ish zemër kombit,
frymë revolucionit,
që po shpluhnos t'kaluemet e malsisë.
fuqi lavdie
për fitore agimesh,
për socializmin shtyllat e betonit.

E nga kjo shkollë e largët
mbarë dheut
iu fala
i buzëqeshun me plot kangë të heshtuna,
që, si fletoret, lule t'para planesh,
prisnin
shpërthimin n'dorën e Atdheut.

2.

Ra nata e qetë...
Gazetë,
pse po më dridhesh n'dorë,
pse, kangë, më djeg në krahanor?
Tej horizontesh...
atje në Vietnam
u dogjën sa fletore
andrrimesh
e dëshirash fëminore.

E mue, që sonte doja
t'andrhoja

me i nda hartimet e voglushave
n' makete,
sonte më del n'vegim
mësuesi Nam
në klasë
me sa e sa hartime t'djeguna,
të përgjakuna
atje n'Vietnam.

3.

...O motër Truong Thi Vi, shtrije atë
dorë
tej horizontesh, na jep vizatimin
e vllaut të gjorë,
voglushit Truong Van Dan.
Na i jep t'i shohim jeroglifet
e jetshkurtuemit piktor t'ardhmënisë, —
t'atij njomzaku,
që u ba lule gjaku
me stolisë
krahanorin e lirisë.

E ti, Nam,
o shok mësues, aq zemërvramë,
hapi fletoret që bomba përflaku,
copat e grisuna t'hartimit
t'lidhim
me dashuninë e popujve hakmarrës.
Hapi
t'i vemë në ballë të kohës sonë
shkrojat e djeguna: t'lexojë njerzimi
dënimin ma t'fuqishëm për mizorët.

Kufomat
që u dërmuen n'gërmadhë të vdekjes,
do lulzajnë prap,
Vietnami i kthen ndër flamuj
në ballë të luftës çlirimtare,
Vietnami i kthen
ndër ma t'shejtat altare
prej kah betimi merr cak për shpagim.

4.

Mbi shkollën time, përmes ahash
muzgu
me krahë të shtrimë
kaherë ka zbritun hijerandë.
Në çdo shkorret
e në t'madhnueshmet landë
nji erë e lehtë
pëshprit me qetësinë,
që dalngadalë po ve në gjumë malsinë.

Tubë mbledh hartimet —
andërrimet
e bindjet guximtare,
e sonte, o Vietnam, unë përshëndes
me to, së largu, Huong Fukun e djegun.
Unë përshëndes
atë përmendore, stolisë
hartimesh të përgjakuna
të zjarra,
që do pikzojnë lirinë me shkronja të arta,
e t'zezat epitafe t'mizorisë.

IV

TRANDAFIL I KUQ
MBI SHKAMB

Te kasollja vetmitare
drita e zbehtë përshkoi frangjinë...
Ajo dritë, sapo lanë kreshtën,
qe si busull n'errësinë.
Mezi u ngjitën të njëzetët
te kasollja dor për dorë,
tue kalue rrpinin e qafës
sa e sa herë rrshqitën mbi borë.

. . . . . : :
— Bujrum t'gjithë! Banesën time
për të madhe mos me e lypë,
por do e ketë një votër zjarri
e një sofër bukë e krypë.

I.

Kush s'jeton ndër malet tona
e nuk njeh pllaja e lugina,
kush nuk ndalet pranë ujvarash
a s'kënaq sytë nën çetina,

kush nuk njih kasollen futun
përmes gryke a buzë sinorit
e kush s'njeh mbrend' n'atë kasolle
t'madhen zemër të malsorit, —
unë do thosha s'ka shijue
aq mirë jetën shqipëtare,
por ka mangut një strofë t'kangës
sonë kreshnike legjendare.

Micol Gjini hijerandi,
fjalëpakti plot urti,
u shtroi sofrën partizanëve
me të rrallën bujari.

Shota, e bija, shtatpinjolla
u shërbente s'ka ma mirë,
nuk kish fjalë, veç buzëqeshje —
syni i saj rreze e dliërë.

— Hani, burra, jeni t'lodhun!
s'kemi kohë për shumë kuvend,
do të fleni e pa dalë drita
do gjejmë dalje nga ky vend.

— Micol Gjini, t'u rritë ndera
e t'u shtoftë kulmi i shtëpisë,
prorë ja shtrofsh sofrën bujare
krushëqisë e miqësisë!

Po Micoli ngrysi vetullat,
shpejt s'i ktheu fjalë komisarit,
hodh në zjarr ashkla, dhe flaka
u vërvit drejt kremastarit.
Kushedi pse i dha hov flakës,
ndoshta donte flakërime
që të shihte... Eh, moj zemër,
nuk asht lehtë me mbartë kujtime!

— Partizan, — foli Micoli —

t'u rritë ndera ty me shokë,
 por urimin që ma bane
 nuk po dij si me ta pritë,
 se ky kulm, or bir i dashun,
 asht këputë, kurrë mos me u ngjitë...
 Nji djalë kisha. Edhe vajzën,
 këtë të mjerë unë e fejova,
 nuk e pyeta asohere,
 vetë me duer keq e verbova.
 Iu nënshtrova, pra, zakonit,
 e fejova qysh në djep...
 Eh, zakon aq i përçudun,
 me shitë baba fminë e vet!
 Miku i zanun n'korb¹⁾ u kthye
 me coftina të kërpitëj...
 Nuk e desha hije-zezën
 mbas të huejve bisht të ngjitej,
 E dëbova dhe e përbuza,
 ai... ma thau konakun tim,
 ma vrau djalin... por e vrava.
 Kjo kasollë s'mban poshtënim.
 E kur thellë kishte ra heshtja
 në kasolle, prap Micoli
 e çoi kokën:

— Moj lum bija,
 shpejto pak, se drita doli!
 Shtro postahet, janë lodhë trimat,
 e ti brof shpejt pa ague,
 miqtë përcilli kah ahishta
 shtegun tonë me ua tregue.

---

1) Milic

II.

Edhe pak do zbardhin kreshtat,
do t'i japin borës dritë,
do ta zbusin ndoshta erën
uluruese që të fshikë.

Partizanët kaluen qafën,
me të shpejtë ja dolën pllajës
që t'i zente rrezja e dritës
mu në zemër të pyllnajës.

Era e rreptë aty nuk rrihte, —
nëpër aha qetësi,
dy gisht bora kish randue
nëpër degë e i kishte ngri.

Shota printe e shkathtë si dreni,
herë e ndalte hovin turr,
e pa fjalë, e qetë ngatrruhej
ke ndoj stom e ke ndoj curr.
Se çfarë shihte dhe ndigjonte
mes të mugëtit që zdritej!
Po prap hidhej buzëqeshun
e me ngut shtegut i ngjitej.

Drita zbardhi. Por kund dielli
nuk shkëlqente përmbi mal,
përsëri Shota, sa u futën
mbrenda pylli, hovin ndal.
E u tregon:

— Këtu ahishta
ze dendsohet der atje,
do ta shihni se çfarë shpelle
ju hap rrugë, n'male ju shpie.
Partizanët ndigjuen vajzën
që aq bukur fliste e qetë.

Ajo rrinte para tynë
si një flutur krahëletë,
malisherin mbante lirshëm,
si mos t'kish ai vdekjen n' grykë,

Partizanët tue pushue
tresnin mendjen plot shqetsimi..
tej dy kodrash, tashti shokët
duhet t'i ishin n'udhëtim.

Kishin plaçka e të plagosun
e të mardhun nga ky t'ftohtë.

Sa dëshronin aty t'ndiznin
flakadaj, të gjithë me i ngrohë!

Shota e shkathtë tue i dhanë krrrelit
që mbi ballë i kishte ra,
sytë i hjedh m'hartë t'Lirimit
e tue folun lehtë, nën za:

— Komisar, mos shiko hartën,
nuk tregon për shtegun tonë.

Por të brofim me zanë grykën
sa nuk jemi ende vonë.

* * *

Tue ecë ngutshëm pararoja
asaj gjurmët po ja ndjek,
pylli i qetë herë-herë gjëmonte
tek e zgjonte ndoj ortek.

T'ngritën borë, trokal të bardhë,
asnji gjurmë s'e kish përlye,
nata e egër edhe bishat
nëpër strofka kishte ndry.

Po çfarë pa Shota që shtangu
e çoi dorën për t'u ndalë?...
Barkas ranë të gjithë, e vajza
barkas erdh te ata ngadalë.

— Kem' pusi. Gjermanë te shkambi.
Nuk lëvizin... si statuja...
Si t'ja bajmë? shtegu i kalimit
na ka ra ndër duer të hueja!

Për pak çaste kush nuk foli...
Mandej urdhën jep Lirimi:

— Mbas çdo ahu një luftar.
Do ta jap shenjin e luftës
me të shtime unë ma parë.
E ti, Shotë, mos rri ma tepër,
shpejto, rrugën e gjejmë vetë.
Ti për ne të jesh lajmtare,
kërko shokët që vijnë sot,
t'u tregosh se pararoja
s'u del para, s'mundet dot...
S'do i turpnojë e do çelë rrugën
me brigatë për t'u bashkue.
Shotë, tregoj se Partia
ndër dragoj na ka shëndrrue.

— Komisar, — ja priti vajza —
unë s'kam ardhë me ju t'shetis...
Luftëtarët e lirisë
ndër rreziqe nuk braktis.

— Ndigjo, shoqe...

— Mjaft ndigjova,

këto fjalë nuk janë për mue.
Komisar, Shota e Micolit
në rrezik s'din me u dorzue.
Batalioni do e gjejë rrugën,

po e pret tata at kaherë...
Por vështro: ja, matanë shkambit
po ndigjohet nji poterë.

— Partizanë, shpejt dorëzonju,
ma mos prisni, kot e keni!

Mbas nji ahu, ku vren Oci,
del përgjegja si rufe:
— Komunisti nuk dorzohet,
s'e zhidat yllin e tij,
por rri gati e prit dënimin,
prit nishanin për tradhti.

III

Pyll, o pyll, a po e ven veshin
të ndigjosh ç'vlon në gji tand?
Shkundi degët ngri nga mardha
e viganat aha trand.
Ti e di mirë, se luftëtarët
ndër landë tua patën cak —
për t'i kthye ndër lapidare
me na ruejtë të shtrejtin prak.
Ti e di mirë... Ti vetë dhurove
trupat tu me i ba lahuta,
të këndohej kanga e madhe
si me gojë, ashtu me huta.

. . . . . : :

Partizanët janë shpërnda,
kanë zanë ahat shekullorë,

qesin rrallë, që plumbi i çmueshëm
të godasë veç krahanorë.

Shota e gjuen tytën e sharrsit
që si gjarpën, shlligë e zezë,
e gjuen drejt... Sa dëshironte
mu në gojë thellë me ja ndezë!
Por i rrepti tik-e-takun
s'e pushonte asnji ças,
herë kah vajza, herë drejt ahash
partizanët t'i godasë.

Ja, si u çuen tri bisha t'egra
me mashinka tue vjellë zjarr,
e kah pylli deshën turrin
si shigjetë të tre me marrë,
por... të parin këput Lami,
tjetri u lkund prej Çun Frashnjarit
edhe i treti palmuç mbeti
nga një bombë e komisarit.

* * *

Tue luftue dita po shkonte —
aq e shkurtë n'dimnin mizor,
të njëzetët ndonse t'lodhun
nji llogor grryenin në borë.

Sulmi pritej herë mbas here,
po gjermanët po ngurronin,
ndoshta prisnin tjera forca
ndoshta natën me pritë donin?

Vren Lirimi e fort mendonte
si t'ja dilnin me fitore...
S'kish udhë tjetër, — heroizmi
mund ta mirrte atë shkamb bore.

— Shotë, thirr Ucin e Vuksanin,
të ruejnë anash Celi e Lami,
tjerët gati, e të hidhna
për t'u kapë deri te shkambi.

Gjashtë vet' janë e me ta vajza
që pa urdhën u hodh turr...

Ata s'ndalen prej breshnive
që flakron i tmershmi curr.

— Ti, Lirim, s'e dashke jetën
ke i bje drejt udhës pa frikë?
a s'ndigjueke fishkëllimat
që lëshojnë automatikët?

Trimat s'ndalen, për rranzë shkambi
u afruen e... të përgjakun,
por Vuksani barkas mbeti
t'mbramen bombë s'mundet me flakun...

Vall ç'e gjet?... Nuk pyetet trimi
kur në luftë asht ba furi.

Eh, moj zemër shqipëtare,
kurrë dënesa nuk t'u ndi!

Të lumtë, Shotë, o lule e egër,
aq e bukur në malsi,
të lumtë vajzë, se sot e binde
tek mësyn gjarpnin e zi.

Të lumtë vajzë!... por ule dorën,
gjarpni asht gati me kafshue.

Kqyr si e sjell gojën kobare
të furishme me t'gëlltitë...

Oh, mjaft kangë! këpute strofën,
mos më len ma me soditë!

Ma hiq vargun që don t'futet
plot me gjak në rrjedhën tande,
ma hiq fjalën e kumtimit
me ndie kob nuk po më kande.

Po ti s'pyet. Luftarët hovin
ty ta ndezën pak nga pak,
tash këndo, pra, se edhe Shota
vargun tand e lau me gjak!

* * *

Tue ra nata, batalioni
po shpejtonte n'pyll të zi,
n'atë udhë bore Micol Gjini
fort me zor i kishte pri.

Qëndro, burrë, si ke qëndrue
kur të vetmin djalë ta vranë,
kur ty kulmin e kasolles
lik përgjysë përjetë ta ndanë!

E ju shokë të batalionit,
prisni pak që të pushoni,
udha e gjatë fort ju ka lodhun,
prisni pak e do shikoni...

Pararohen partizane
nuk po e gjeni me tregue
se për n'mal, ku pret brigata,
asht i lirë shtegu me shkue.

Partizanët po ngarendin
mb'shpinë t'zbuluesave gjermanë,
që kanë lanë armë edhe plaçka,
e të vramë n'llogor kanë lanë.

Por ju pret këtu lavdia —
bukuria e kreshnikisë:
do ta gjeni t'qetë Vuksanin
bashkë me Ucin, bij t'Partisë,
do ju ndrishi trandafili
maje shkambi — lulja e re,
Shota e bukur, me tregue
se sa i shtrejtë je, o Atdhe!

TE PYLLI I SHEKUJVE

1.

Fol me mue sot,
si fole n'heshtje dhimbje
me kufitarin, burrin tand të vramë!
Fol e më thuej
sa pate, nanë, sa pate idhënime,
sa pate dhe sa pret në jetë gëzime.

A nuk shikon?
Yt bir përpara teje buzëqesh.
Nesër udhtoj
drejt atij pylli, ku tash disa vjetë
im at' vdekjen e gjet.
Yt bir po shkon me çetën e rinisë
me zhdukë plagë tjera në krahnor
t'Shqipnisë.

2.

Madhni malesh, pyjesh e luginash,
lavdinë tuej unë kam ndigjue qysh ndër
ninulla.
Syve të mi dëshrakë
me qinda iu shpalosën pamje t'rralla,
thesare
zhytë ndër guva vetmitare...
Por unë, që u rrita me kangë djepi t'idhun,

e njoha anmiqt edhe tradhtinë
ndër plumba që m'rrxuen atin,
por unë...
eh, si nuk mundem dot
me lidhun
ma t'idhtin mot,
që pata,
e me e zhidatë ma zi se nata
këtu në pyll
ku sot
flamuj e hove zemrash jem' tue shtillun.

3.

Mos më gjykoni si të dehun ndër frymzime,
poet
unë nuk kam qenë, — kumbime
s'kam dijtë me gjetë.
Por s'qenka lehtë
me kalue shtigjesh, ku një ditë
im at'
gjurmoi tradhtinë bash këndeje pari,
me i çelun shteg buzqeshjes sonë rinore.

Ju vetë,
shokë e shoqe të aksionit,
ju vetë të gjithë po baheni poetë,
po e gjeni kangën
aq të bukur e aq të zjarrtë
kudo,
edhe në qilizmin e atij shpati.
Po unë atherë
a nuk do e gjej te kjo muranë
në zemër të pyllit

që përgjon aq hijerandë
kohën,
që shkoi,
kohën,
që vjen me t'mirat e lirisë,
që na rriti, na dha qumështin
e dragojve,
na dha forcën e herojve?

4.

Mos më qorto, o at'
kah po vi i buzëqeshun
në këtë pyll të reshun
më kaçuba e aha shekullorë.
Unë vdekjen tande nuk e njoha, at',
kur qesh në djep
ajo
më thanë, kaloi pranë meje si ma e zeza
natë,
po s'frikësoi buzëqeshjen e fëmisë.
Ajo m'kaloi...
S'e di.

U rrita
si trandafil nën rreze që lshon drita,
nën rreze t'jetës që përgjonte
hapat e mi, —
mëkonte
kangën kreshnike, që ti le këtu
në malësi.

Të njoha, at', ma vonë
si njoh lirinë,
si njoh andrrimin tonë,
si njoh dritën e ajrin,

dashuninë,
si njoh agimin kunorë mbi Shqipninë.
E m'jepet me besue saherë,
se ti do jeshë n'këtë reshje rrezesh,
në të madhnueshmen bukuri mëngjezesh;
se ti do jeshë
në kangën e Partisë
që strofat e fitorevet i shton
çdo ditë
n'poemën e rinisë
që vlon në gjakun tonë.

Andaj shkëndinë
që flakron zemrat tona
s'e shuen dot
asgja.
Unë mallëngjimin sot
dhuratë
s'e pruna para teje, at',
nuk e pruna të largtin lot të nanlokes,
por, bashkë me shokë, tjetër dhuratë
po qes:
njatë kangë që n'zemër t'u plagos
e që u përtri në zemrën e tand biri.
Kangën e tokës
prumë, me i shtue fuqinë
dorës puntore
që mban agimet n'tokën arbënore .

5.

Na
Kemi ardhë të armatosun deri n'dhambë,
jo me huta dhe martina,

por me barot që mban rinia n'gji,
kemi ardhë kryengritës kundër shekujve
që lanë malsorin të vorruem ndër pyje,
kemi ardhë ngarkue me andrime partiza-
nësh

që ranë këndeja,
ndër guva dhe lugina.
Kemi ardhë me shpartallue
foletë e moçme
ku kish strofkë cubnia,
ku fshehte thikat tradhëtia.
Kemi ardhë me lidhë malet me male
që barra e shpinës e malsorit
të shkarkohet, —
të mbesë legjendë e kohës që prendoi.

6.

...Sot pashë një vajzë.
E bukur si një lule mali.
Qeshte me shoqe, ndërsa lozte kazmën
te një shkamb, që s'donte me hapë rrugën.
Binte mbi te,
si lshohet një tufan,
na po e shikonim këtë urrejtje t'saj
që kish vendosë
atë shkamb krejt me rroposë.
Vonë, kur së bashku, e thërmuem atë
shkamb,
e njoha vajzën aksioniste:
ish një kryengritse
e njohun në malsi...
...Kish dalë nga laku që i kish ndrydhë
pranverat,

e tue çue zanin me kushtrim
kishte skalitë, me shoqe, thellë në gjoks
t'revolucionit.

letrën e zjarrtë,
me ja çue shokut Enver.

7.

Mirmbrama, male të hjedhta!
Erdha fill nga puna,
erdha ma i lehtë sikur të kisha krahë.
Sa fort çuditëm,
nuk dij fjalë me gjetë
për kangën që m'dridh buzën aq me afsh.
Sa herë
ndër mbramje, vetmitar
unë rrija
e i fliste buza zemrës —
dashunisë,
e i thithte syni yjve zjarr
për romantikën e thellë t'poezisë.
Sa herë...
Sa herë pra nuk e gjeta
të fshehtën ambëlsi
që na jep jeta,
të fshehtën forcë që nxit njerzit e ri.
Kujtoja
se jeta vetë — kanga e vërtetë —
ishite ndoj' andërr që zbriste qepallash,
ndoj flakë që zbriste buzësh
me mbushë
zemrën e hov me i dhanun dashunisë.
Kujtoja se zbuloja
«sezamet» ma të fshehta andërrtare.

E nuk e dija
se unë kështu cungoja t'bukrat andrra.
Jeta shqiptare
qenka ma e thella poezi —
fuqinë
e paska n'pyje e ndër male,
n'çdo shkamb kala,
në bujarinë,
në besën e trimninë,
që shekujt s'munden dot
me e vra;
e paska në shoqninë,
që lindi e rriti lufta popullore,
e mbi të gjitha e paska
te bukuria e duerve punëtore.

8.

Unë kangës sime do t'i var një degëz
nga trangu juej, o pyje!
Ndonse ja dridhët gojën historisë
me qitë për buzësh ngjarje plot pikllim,
na ju deshëm, — ju due,
ju rueni kangë që dijnë prorë me i zbulue
fshehtësitë e zemrës atdheut tim.
Nuk keni faj. Askurrë nuk patët faj.
Atë vaj
që përftuen cubat edhe bajraktarët
e simahorët bashkë me tradhëtarët
ju, ma të randë
e patët në çdo landë.
E kurrë
ju nuk pushuet tue hekë nga trupi juej
copat e zemrës, me i kthye ndër lahuta,

ndër çiftelia,
t'i mbanin trimat gojë për gojë me huta
kur flijet lypte për shpëtim Shqipnia.

9.

Po sot çfarë do këndon?
Jo, vargu im nuk mundet dot
me hedhë në kangë çfarë pamë e ndigjuem
sot.

Nji ngjarje e thjeshtë —
roman i madh,
që e shkruen vetë jeta — vetë revolucion!
Nji ngjarje e thjeshtë...

Nji vajzë e thjeshtë,
nji kangë e heshtun me jehonë përpise,
nji buzëqeshje që bie e mekun n'kazëm...
...Çfarë pat?
Nga dhimbja e saj buloi nji pikël djersë.

Nji ngjarje thjeshtë...

Nji vajzë e thjeshtë u smue,
ja, mbi kurriz të maleve të lashta
ku ende shtigjet pengojnë për flutrim.
Rruga asht larg. E largë për katër orë.
Për dhimbje t'saj
nji orë asht shumë ma larg.
— Doktor,
na thuej ç'të bajmë? a doni krahë?
Malit i ngjitemi porsi stuhi,
shoqen s'e lamë, nuk e dorzojmë për t'gjallë,
jo katër orë —
të jenë dymbdhjetë,
na do i përpijmë mbarë shtigjet si raketë... —

Dymbdhetë
dolën nga radhët e aksionit,
ndër krahë t'fuqishëm djalosharë
shoqen e morën e u lëshuen përpjetë.
Kaluen shpatina
ranë nëpër lugina...
e vajza përpëlitej n'krahë të lehtë.
Rruga asht larg.
Po s'ka kurrë largësi
për t'madhen zemër të rinisë,
për t'bukren andërr, që bulon krenare
në dritë të malsisë.

Ata kaluen porsì kometa,
orët i kthyen n'minutá...
Vajzës së thjeshtë
n'spital i shpëtoi jeta.

E unë që njoha këtë epos të heshtun,
tue buzëqeshë
e mora daltën me i skalitë një shkambi
vetëm një fjalë, kujtim në këtë aksion,
fjalën që na dha krahë:
«R e v o l u c i o n !»

10.

O at',
që ruen kujtimin n'lapidar,
ma s'ke pse rrin ndër hije
me synin strukë mbas ferrash e mbas dri-
zash.

Kjo lufta jonë — kjo luftë rinie

që zjarr ka marrë
me zhdukë fole murrizash,
kjo lufta jonë
vazhdën e mban t'triumfit çlirimtar.
E ti,
sogje e përjetshme, si kangë rinore,
do na përcillish ndër aksione t'epura
tue buzëqeshë me dashuni herojsh.
E na,
që shtigjet partizane ndjekim,
për t'i kthye n'udhë t'socializmit,
na, brezi i ri,
për breza tjerë të ri,
me djersën tonë do i japim hijeshi
kalasë së madhe buzë Adriatikut,
kalasë s'shqiponjave
që flatrojnë nalt me zemra prej çelikut.

NGA AJO KANGË, SI VARG KRYENGRITËS,
DOLE TI...

1.

Nga ajo kangë, si varg kryengritës,
dole ti,
Puthe sytë e nanave të vuajtuna,
puthe duert e rrudhuna të pleqve
e, mbasi shkele djepin e fejesës,
e mhyrin mbshtolle me 'j paragraf të grisun
kanuni,
shkrove në ballë, me rreze drite:
«Rroftë Partia! Poshtë errësina!»
Të gjithë të panë
tek bridhnje nëpër kulla e kasolla,
tue zgjue vashat e mpime,
tue rrëxue idhujt, ankthat, fatalizmin,
marimangat e tradhtisë,
e tue naltuë mbi kreshta e mbi lëndina
të madhen zemër rrezeflakruese t'rinisë.

...Unë të gjeta kur androja
me shkruë një dramë me dy-tri akte t'gjalla,
e ti s'më le, ma kape dorën:
— Me dy-tri akte nuk shkruhet revolucioni.
Po munde gjej një stilo të fuqishëm
që të rrjedhë bojë rrufesh zhgjetare,
të rrjedhë rrokje tufanesh,
me i skalitë në libër kohës së lavdishme
të madhen dramë
për gruen t'renë shqiptare! —

2.

Ti, shoqe, ke të drejtë.

Poetët

duhet t'i mbledhin vargjet ma të bukura
për dashuninë e thellë të grave malësore.

Shekujt

kanë aq detyra

që kurrë s'i kryen ndaj jush.

Ju lanë në hije për me lindë durimin,

ju lanë fatzeza

me ndukë furkat nëpër skuta,

ju lanë me tjerrë,

me tjerrë,

me tjerrë

andrra të vrame, kangë të ndrydhuna,

me i shtrua postahe, me ndejë butë kanuni.

Me ndejë kleriku bashkë me bajraktarin.

E ju

tirshit papra

kryengritje t'heshtuna.

Ata s'e dinin.

S'kishin si me e dijtë

dersa tradhtia

ju mbante rob, nën roje xhebrailësh.

Nuk e besonin, se ju «kafshë njerzore»

nji ditë do i mblidhshi, me dënue motet mi-
zore,

e për shpagim

me zhguna e çallma «të shejtnueme»,

aq t'etëshme,

do ta pastronit udhën me çue nalt kryengri-
tjen,

tue valavitë kah majat e lavdisë shqiptare

FJALIMIN¹⁾

e buzqeshjes suej t'përjetëshme.

3

Ti, shoqe, ke të drejtë.

Andaj sot prin në ballë t'aksioneve

si një flamur bedenash të çliruem.

Unë kurrë s'do mundem aq thellë ta ngul
kazmën

ashtu si ti në rrugën e Malsisë,

s'e kam atë forcë me u ba qilizëm maleve

brenгат me i zhdukë,

ashtu si ti.

Ti ndoshta do më falish

krah pranë të rrij me kangën gëzimplotë,

me kangën levë, qyski.

Kushedi,

ku shpartallon fuqia jote,

kjo kangë e lindun afër kazmës sate

do mundet sadopak

me të ndihmue thellë me groposë

ligjëet e fundme të kanunit t'dhunës.

E unë, poeti,

që vargje tjera prap kam për t'burue,

për bukurinë plot zjarr t'kryengritjes sate,

po i la këto shpërthime

n'dorën tande.

Dëshroj

t'i kesh të mprehtë si teha shpate.

---

1) Fjalimi i 6 shkurtit 1967 i sh. Enver Hoxha.

BIOTEKA E SHËTËRIS
GJYRKASIT

43850

PËRMBAJTJA

I.

Për ty, kangë shqiptare	5
Shqipja më shqipet	7
Ditarin që shkrove nëpër male	8
Çaste nga ditari i një partizani poet	9
Balladë për ditëlindjen	12
Nji ditë e largët nandori	14

II.

Buzëqeshje në shtërgatë	19
Rapsodi e maleve tona	21
Tufane që përlajnë errësinën	24

III.

Kur linda unë	29
Poema e buzëqeshjes që nuk vdes kurrë	31
Me kangë të freskët malesh legjendare	34

IV.

Trandafil i kuq mbi shkamb	41
Te pylli i shekujve	51
Nga ajo kangë, si varg kryengritës, dole ti	61